

ФОРМИРАНЕ НА УМЕНИЯ ЗА САМООЦЕНКА В ОБУЧЕНИЕТО ПО ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ В 5 КЛАС

Десислава В. Видолова

Средно училище „Иван Вазов“, България, Сопот, ул. „Ганчо
Попниколов“ №34

Резюме: В статията е разгледан подход за самооценяване на учениците по информационни технологии в пети клас чрез използване на оценъчни карти и план за подобряване на резултатите от обучението. Представено е изследване на базата на обобщен модел на формиране на умения за самооценка, сравняване на самооценката и оценката на учителя, както и анкетна карта за установяване на нагласите на учениците към този начин на проверка и оценяване на знанията им.

Ключови думи: самооценка, оценяване, умения, информационни технологии

FORMING OF SELF-ASSESSMENT SKILLS IN EDUCATION ON INFORMATION TECHNOLOGIES IN FIFTH GRADE

Desislava V. Vidolova

“Ivan Vazov” Secondary school, Bulgaria, Sopot, №34 “Gancho Popnikolov”
street

Summary: The article examines a way of self-assessment of ICT students in the fifth grade through the use of evaluation cards and a plan to improve the results. A survey is presented, based on a generalized model of self-assessment skills, comparison of the teacher's assessment and self-assessment, as well as a questionnaire to identify students' attitudes towards this way of verifying and evaluating their knowledge

Key words: self-assessment, assessment, skills, information technologies

В днешното дигитално общество необходимостта от усъвършенстване и промяна на традиционните форми на обучение, преподаване и оценка на знанията е в основата на достигане на Държавните образователни стандарти по информационни технологии. Реализирането им се основава на използването на различни дидактически модели, компетентност на учителя и мотивирано отношение на учениците към предмета. Именно мотивирането на учениците е една от основните цели на образователния процес. Изниква въпросът: Как би могло да се ангажира вниманието на ученика в една среда на непрекъснато обучение и усвояване, както на навици, така и на обогатяваща информация, която се наслаждава в съзнанието му? Отговорът е чрез правилно обучение, което се организира и провежда по начин, по който учениците не само придобиват задълбочени знания за съдържанието на учебната дисциплина, а си взаимодействат с тях, използват ги ефективно и на практика.

В процеса на обучение един от най-значимите проблеми е този свързан с проверката и оценката на знанията на учениците. Оценяването показва доколко учениците са усвоили знанията и уменията и ги прилагат в определени практически задачи по ИТ. Когато оценката е обективна, позитивна и стимулираща тя е и значителен мотивиращ фактор.

Самооценяването на учениците е метод, който се използва за проверка и оценка на знанията и уменията им в условия на съвременната образователна среда. То е вид формиращо оценяване, при което учениците дават оценка за своята собствена работа. Самооценяването има и чисто психологическо въздействие върху личността на ученика. Самооценката е един от най-важните елементи на самосъзнанието. Тя включва уменията на човека да оценява своите сили и възможности. От нея зависи какви ще бъдат мотивите за дейност и поведение. От самооценката зависи какви ще са претенциите към другите хора. Ще отбележим, че развитието и утвърждаването на самооценката на личността, зависи от оценката, която получава учещия се от другите (учители, родители, съученици и др.) (Гайдаров, Т, 1978). Известно е, че под влияние на правилната оценка могат да се развият идеи, възгледи, принципи, които да станат мотиви за поведение и дейност. Считаме, че под влияние на оценката и самооценката може да се измени мотивационната структура на личността и да се подобри резултатът от учебната работа.

Развитието на уменията за самооценяване и за формиране на адекватна и висока самооценка може да доведе до повишаване резултатите на учениците, тяхната мотивация и способността им за самостоятелно учене. Чрез способността за самооценяване учениците формират своята независимост. Те разбират своите цели и могат сами да управляват своето учене. Постепенно учениците стават по-отговорни към собственото си учене и оценяване. (Бояджиева, Е, 2013)

Задачите за самооценяване могат да доведат до повишават мотивацията на учениците. Проблемът за мотивацията на учениците за постижения в учебния процес е един от основните в педагогическата практика. Мотивирането е сложен процес на взаимодействие между учителя и ученика, който се осъществява чрез създаването на мотивираща среда за учене чрез използване на интерактивни дейности. Тези дейности се осъществяват чрез активна комуникация между учителя и учениците, като обсъждане и осъзнаване на силните страни при изпълнение на конкретни задачи.

Мотивирането на учениците за подобряване на постиженията зависи от много фактори, които се свеждат не само до интереса и отношението им към учебното съдържание, но и до очакванията на учителя за постижения на ученика и до уменията му да окуражава учениците, че те могат да постигнат целите си. Учителят представлява важен фактор, който определя отношението на учениците към училището, процесът на обучение и постигнатите им постижения в учебния процес. Когато учителят оказва своята подкрепа към своите възпитаници у тях се формират положително отношение към образователния процес и заинтересованост към училищните проблеми. Те се стремят активно да участват в училищния живот.

Формирането на умения е една от основните цели на съвременното обучение, а когато тези умения са свързани със самооценяването на постиженията говорим за осъзнатост на учебния процес от учениците. Самооценяването не може да се осъществи без правилно създадени задачи за проверка на усвоеното учебно съдържание. Задачите по информационните технологии могат да помогнат на учениците да формират умения за самооценка, като им осигурят резултата от тяхното представяне на момента и им дават възможност да споделят информацията.

Изложеното до тук ме накара да избира темата: „Формиране на умения за самооценка по ИТ в 5. клас“ за своето изследване. Проблемът за формирането на уменията за самооценка е сравнително нов в образователната практика. През последните години повишеният интерес към този проблем породи стремеж за създаване на нови начини за контрол и оценка на знанията. Самооценяването е едно предизвикателство, което стои пред учителите и учениците чрез което се разширяват възможностите за отхвърляне на субективизма при диагностицирането и измерването в сферата на образованието.

Педагогическото изследване, което представям включва експеримент проведен в СУ „Иван Вазов“ гр. Сопот през учебната 2017/2018г. с 27 ученици от пети клас в час по информационни технологии. Целта на изследването е **разработване на модел** за формиране на умения за самооценка в обучението по ИТ 5 клас.

Предметът на изследването е използването на задачите за самооценяване по ИТ в 5 клас и изследване постиженията на учениците

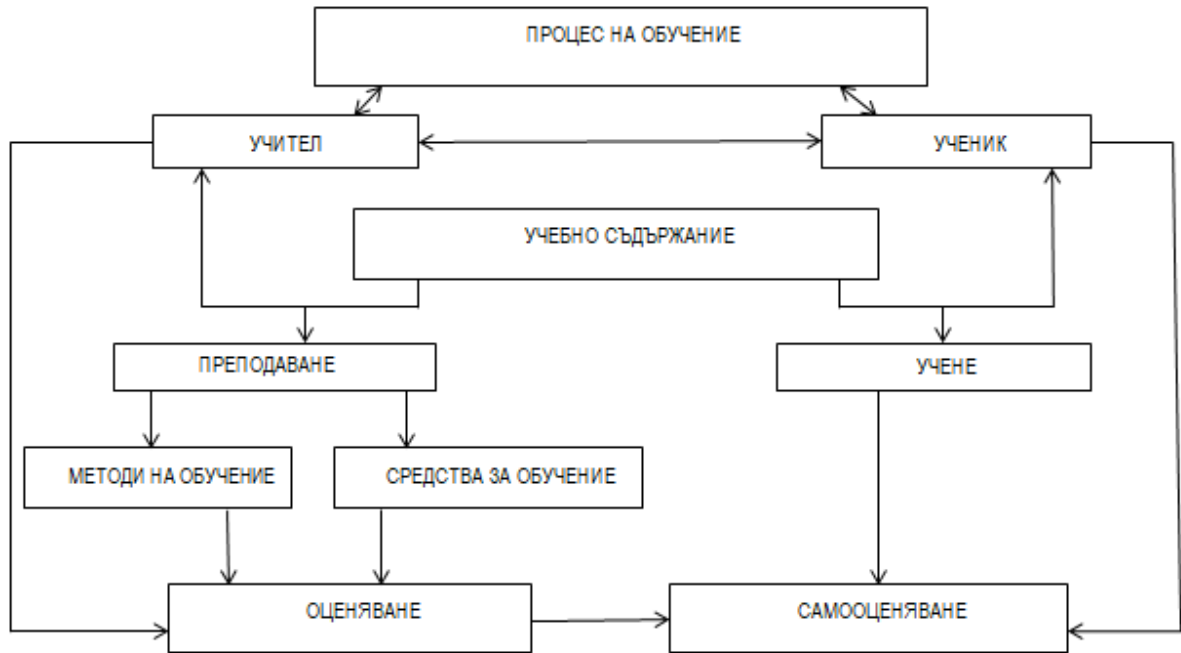
Обектът на изследването е познавателната дейност на учениците от 5 клас, свързана с овладяването на знанията и уменията по предмета чрез задачи за самооценяване.

В своето изследване предлагам обобщен модел на формиране на умения за самооценяване по ИТ в 5 клас, който е в пряка връзка с формирането на уменията за самооценка. Той е разработен на основата на:

- направеното теоретично изследване,
- анализа държавните образователни стандарти за учебно съдържание по ИТ;
- анализ на учебното съдържание по ИТ, на базата на което е проведен експеримента;
- проучването на педагогическата практика;
- концепцията на изследването.

Предложеният модел за оценка и самооценка на знанията по ИТ в 5. клас е съвкупност от елементи, които са в пряка взаимовръзка по време на целия процес на обучение.

Познаването и успешното реализиране на същностната характеристика на всеки от компонентите благоприятства за ефективното управление на процеса на обучение, оценяване и формиране умения за самооценяване.

фигура 1

За реализацията на модела са анализирани ДОС, учебните програми, учебното съдържание по ИТ в 5. клас и същността на оценяването и самооценяването на учениците.

Подробно е изяснена същността на процеса на обучение, участието на учителя и ученика в него, методите на преподаване и учене, както и задачите на оценяването и самооценяването.

Предметът Информационни технологии се изучава, като задължителен от пети клас 1 час седмично. Експериментът е проведен в часа предвиден за упражнение след раздел „Компютърна презентация“, като учебното съдържание е избрано така, че да бъде лесно и интересно и учениците да могат да изграждат в същото време и уменията си за самооценяване. За часа са подготвени оценъчна карта и план за подобряване на резултатите, по които учениците да се самооценяват. Оценъчната карта включва три въпроса и практическа задача. Интересен резултат се получи при сравняване на самооценката на учениците с оценката на учителя.

фигура 2

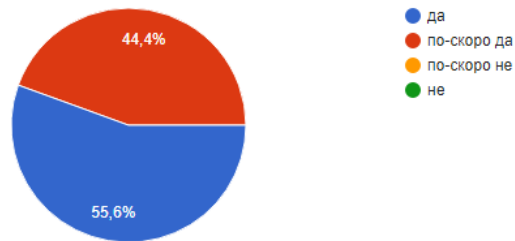
От графиката се вижда, че двете линии – линията с оценките на учителя и линията със самооценките на учениците имат една и съща траектория, като разминаването не е особено значимо, т.е. по-голяма част от учениците реално са оценили на кои въпроси са отговорили правилно и кои подзадачи от практическата задача са изпълнили и кои не. Те умеят реално да преценяват своите умения според поставените критерии. Склонността към подценяване се дължи на факта, че при попълване на оценъчните карти учениците не попълват, когато не са сигурни, че е вярно. А надценяването се дължи на прекалената им самоувереност, когато знаят и могат, и попълват, без много да се замислят дали изискването наистина е удовлетворено. При попълване на плана за подобряване на резултатите малко повече от половината ученици са записали, че не са доволни от своите постижения. Това показва, че те се стремят към постигане на максимални резултати при изпълняване на заданието. Останалата част от учениците са доволни от постигнатото и не се стремят към по-добри резултати. С тези ученици трябва допълнително да се работи за повишаване на мотивацията за прилагане на знанията в практически ситуации. Интересен момент в плана за подобряване на резултатите на учениците е, че по-голямата част от тях разбират своите пропуски в усвояването на учебното съдържание и намират за необходимо да им се задават задачи за упражнение, така че да подобрят своите умения за изготвяне на кратка компютърна презентация.

След проведения учебен час за самооценяване на учениците предоставих анкета в облака Google Drive, с която исках да видя нагласите и отношението на учениците към този начин на оценка на знанията и уменията. Учениците с интерес приеха този начин на анкетиране, защото за първи път в тези часове попълват онлайн формуляри и се докосват до новите облачни технологии. Демонстрираното умение за работа в интернет им дава допълнителна самоувереност, че могат да се справят с нови предизвикателства. Това още повече ги мотивира за изпълнение на възложените в часовете по ИТ задачи.

Учениците одобряват начина за оценяване на знанията и уменията по ИТ чрез задачи за самооценка. 55,6% категорично отговарят с „да“.

1. въпрос Одобрявате ли начина за оценяване по ИТ чрез задачи за самооценка?

27 отговора

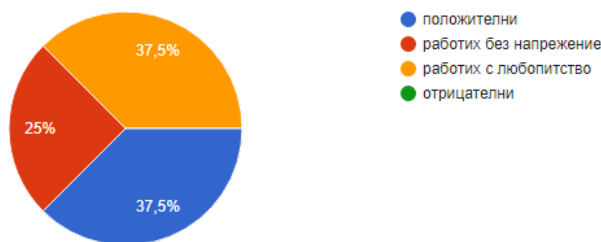

фигура 3

За да могат учениците спокойно и целенасочено да работят е много важна атмосферата в класната стая. Тя се определя най-вече от чувствата им при работа с новите методи за контрол и оценка на знанията и уменията. Някои ученици може би са изпитали чувство на несигурност и безпокойство, но това е вследствие от неумение на някой от тях да приемат и използват новите технологии в процеса на обучение.

2. въпрос Какви емоции изпитахте при попълване на оценъчните карти?

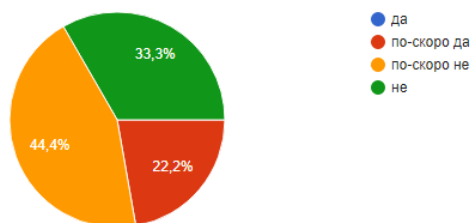
27 отговора

фигура 4

3. въпрос Затруднихте ли се при попълването на оценъчните карти?

27 отговора

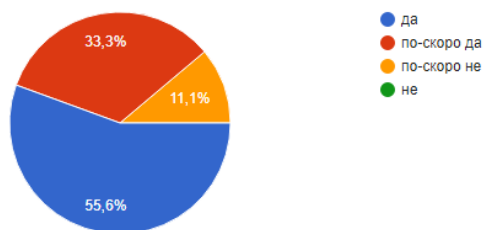

фигура 5

При попълването на оценъчните карти 22,2% от учениците по-скоро са срещнали затруднение, 44,4% от тях по-скоро не са срещнали затруднение и 33,3% са категорични че не са срещнали затруднения при попълването на оценъчните карти.

4. въпрос Считате ли , че удовлетворихте очакванията на учителя?

27 отговора

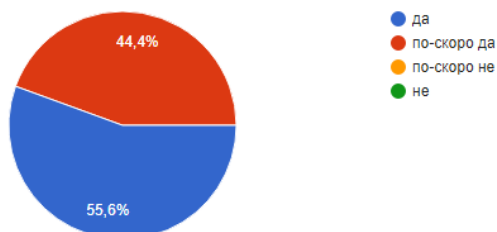

фигура 6

Дали са удовлетворили очакванията на учителя (изпълнили критериите по задачите) – 55,6% отговарят с „да” и 33,3% „по-скоро да“. Това е много важен момент при самооценяването ученикът да има реална представа за свършената работа, да преценява на кои въпроси е отговорил правилно и кои подзадачи е изпълнил според изискванията.

5 въпрос Успяхте ли да попълните плана за подобряване на резултатите?

27 отговора

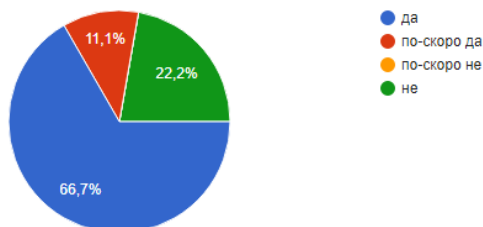

фигура 7

За първи път в часа по информационни технологии учениците трябва да попълват план за подобряване на своите резултати. Всички ученици са успели да се справят с тази нова задача.

6 въпрос Бихте ли участвали в създаването на критерии за самооценка?

27 отговора

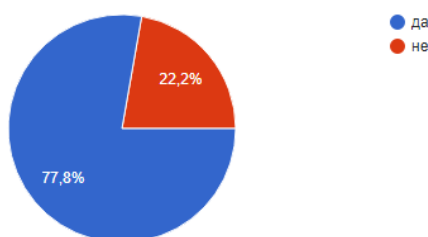

фигура 8

Много интересен момент от анкетата е въпросът свързан с участието на учениците в създаването на критерии за самооценка. 66,7% биха участвали в създаването на критериите за самооценка, а 22,2% не желаят да участват в тази дейност. Резултатите са такива, защото час от учениците може би се чувстват несигурни в своите възможности.

7 въпрос Желаете ли самооценяването да се прилага и в други учебни часове?

27 отговора

фигура 9

Последният въпрос от анкетата е свързан с това, дали учениците биха желали самооценяването да се прилага и в други учебни предмети. Интересни са резултатите, които показват, че 77,8% изразяват желание да се използват нови методи за контрол и оценка на знанията, но 22,2% от анкетираните ученици не желаят да се прилага самооценяването. Те предпочитат традиционните методи за оценяване и все още не са подготвени за прилагане на самооценяването и в другите учебни предмети. Разнообразяването на средствата на обучение и оценяване, които се прилагат в преподавателската работа, оказва положително въздействие върху мотивацията на учениците, но когато те са убедени в смисъла на използването им.

От работата ми като учител заключавам, че в съвременното обучение е необходимо използването на технологични модели за формирането и развитието на уменията за самооценяване в часовете по информационни технологии. Усилията трябва да продължат, да бъдат насочени към разработване на инструменти за индивидуална оценка на уменията, особено при използване на задачи с творчески мотив. Провеждането на самооценяване по време на учебния процес осигурява на учениците условия за формиране на адекватна, висока и устойчива самооценка. Така те са по-уверени в собствените си знания и умения и стават по-отговорни към своята учебна работа и ценят по високо своя учебен труд и труда на учителите си.

Литература:

Бояджиева, Е., Кирова, М., (2013г.). София, Помагало за педагогическите специалисти, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.

Гайдаров, Т., (1978г.). София, „Влияние на оценката върху личността на ученика. Народна просвета,

Гъргов, К. (2010г.) За задачите в обучението по информатика и информационни технологии, Сборник доклади на Национална конференция „Образованието в информационното общество“. Пловдив.

Дурева, Д. (2003г.). Проблеми на методиката на обучение по информатика и информационни технологии. Благоевград. Университетско издателство ЮЗУ „Неофит Рилски“.